

Opplegg til *Byttedyr* av Camilla Otterlei

Temaet mobbing kan være ekstra vanskelig for enkelte elever. Vær oppmerksom på det i sammenheng med arbeidet og spørsmålene. En av oppgavene til før-arbeidet er lagt opp slik at elevene kan notere ned tanker for seg selv. Etterpå kan du samle inn og gjøre en anonymisert oppsummering. Slik kan alle elever få samme mulighet til å dele tankene sine.

FØR LESING:

Mål: *Forberede elevene på temaene i boken og skape interesse.*

Individuelt:

Før dere setter i gang med lesingen, kan du be elevene skrive ned individuelle og anonyme svar på et par spørsmål om mobbing, for eksempel:

- Hva forstår du ved mobbing?
- Hvilke ulike typer mobbing kommer du på? (Det kan f.eks. være fysisk/psykisk, direkte/indirekte, på nett og mobil, gjennom utfrysing, ghosting, himle med øynene, blikking osv.)

Svarene kan skrives på ark som leveres til læreren eller leveres anonymt gjennom et digitalt verktøy som Mentimeter eller liknende.

Svarene brukes deretter til å lage felles tankekart og/eller en oppsummering på tavlen basert på de anonyme assosiasjonene og tankene til elevene.

Felles:

Snakk sammen i hel klasse om tankene som elevene har delt anonymt og legg gjerne til flere ord og setninger i tankekartet underveis i samtalen.

I tillegg til spørsmålene og svarene som allerede står på tavlen, kan dere også snakke om andre begreper som grenser opp mot mobbing som f.eks. trakassering eller erting.

Det går også an å snakke om de som mobber: Hvordan har de det egentlig, de som mobber mest? Kan det være grunner til at noen plager, ert, stenger ute og mobber andre? Hva kan man gjøre for å hjelpe de som ikke er greie mot andre? Hva synes dere at andre elever, lærere, rektor og foresatte kan gjøre?

Se deretter sammen på bokomslaget og snakk om tittelen.

- Hva legger dere merke til på forsiden?
- Hvordan vil dere beskrive bildet på forsiden?

Se også på bildet på baksiden.

- Hva synes dere om fargebruken på omslaget?
- Synes dere det uttrykker en bestemt stemning eller følelse?
- Får dere noen hint om hva fortellingen kan handle om?
- Hva tenker dere når dere leser tittelen?
- Kjenner dere til begrepet byttedyr?

Les baksideteksten høyt for elevene.

- Hvilket inntrykk får dere av Malte?
- Hvilket inntrykk får dere av Samira?
- Er det noen ord dere legger spesielt merke til?
- Hvilke tanker får dere om handlingen etter å ha lest baksideteksten?

Dere kan også se på og snakke om de tre tekstene som dere møter før selve hovedteksten begynner:

a) På side 5 står en kort dedikasjon.

– Hva synes dere om denne korte teksten?

– Hvorfor tror dere forfatteren har skrevet denne teksten?

b) På side 7 står et sitat fra en låt av rockebandet Talking Heads. Låta heter «Burning Down the House», og var en stor hit på 80-tallet. Den kan høres her:

<https://soundcloud.com/talkingheads/burning-down-the-house-45>

– Hvorfor tror dere Camilla Otterlei har tatt med et utdrag fra denne teksten?

c) Prologen på side 9 er et kort, dramatisk utdrag.

– Hvorfor tror dere det er fremhevet som prolog?

– Hvordan påvirker det forventningene deres til romanen?

UNDERVEIS

Mål: Engasjere elevene i teksten og oppmuntre til refleksjon.

Å bruke lesestopp underveis i lesingen kan være en god idé for å gi elevene mulighet til å diskutere hendelser, tanker og opplevelser som oppstår underveis og for å engasjere elevene.

Hvis dere gjennomfører lesestopp i fellesskap, gir det deg som lærer en mulighet til å modellere og snakke med elevene om hvordan de opplever teksten og hva de tenker om det som skjer. Det går f.eks. an å stoppe opp i forbindelse med viktige eller vanskelige ord; det kan være steder der du tenker eller fornemmer at elevene er usikre på innholdet, kan ha glede av en oppsummering eller anledning til å reflektere sammen; det kan også være sentrale steder som egner seg spesielt godt til å snakke om hvordan teksten danner bilder eller forestillinger eller der teksten sier ting mellom linjene. Og så kan være steder der dere kan være sammen om å oppleve en overraskende vending i fortellingen eller en felles følelse – av spenning, urettferdighet, svik, vennskap eller glede over boka.

Det kan imidlertid også være fordeler ved å gjennomføre lesestopp i grupper der elevene snakker fritt om det de har lest, med utgangspunkt i utvalgte spørsmål eller med ulike arbeidsmåter som støtte.

Ikke minst kan lesingen av en lang tekst – som f.eks. *Byttedyr*, også være en god anledning til å kombinere ulike måter å bruke lesestopp på og egne seg til å modellere og øve på ulike

arbeidsmåter. For eksempel kan det være en god ide å modellere en arbeidsmåte i begynnelsen av romanen for så å øve på å bruke denne arbeidsmåten på ulike måter underveis i lesinga.

I det følgende foreslår vi noen steder som kan passe for lesestopp, men du kan naturligvis velge å dele inn boka på andre måter, stoppe andre steder og stille andre spørsmål hvis du foretrekker det.

Lesestopp 1, side 14:

- Hvilket inntrykk får dere av Malte?
- Hvilket inntrykk får dere av lærer Mette?
- Hva tror dere Malte synes om Granås skole? Begrunn svaret.

Malte virker skeptisk til uttrykket «Nytt år, nye muligheter» og oppfatter ideen om blanke ark som en løgn (jf. også tittelen på kapittel 1: «Løgner om blanke ark»).

- Hvorfor tror dere han er så skeptisk?
- Tror dere på Malte når han sier at han jobber best alene?
- Hvordan møtes Malte av de andre på skolen – lærere og elever? Hva sier det om ham? Og om dem?

På side 12 står det: «For at noen skal skinne, må andre holdes nede. Det er enkel matte [...]»

- Hvordan forstår dere dette utsagnet?
- Er dere enige? Hvorfor / hvorfor ikke?

La deretter elevene snakke om hva de tror skjer i neste kapittel.

Lesestopp 2, side 25

Kapittel 2 inneholder ord som «sarkasme», «konforme», «manifestering» m.fl.

- Vet dere hva disse ordene betyr? Klarer dere å finne det ut?
- Er det andre ord i dette kapitlet som dere synes er vanskelige?
- Hvorfor tror dere disse ordene er brukt? Sier det noe om personene i boka?
- Hva synes dere om måten Samira kommer inn i den nye klassen på?
- Hvilket inntrykk får dere av Samira?
- Hvorfor tror dere Samira sier: «Jeg hater folk som trækker på andre for å føle seg bra»?

Samira blir sittende ved siden av Malte.

- Hva tenker Malte om det?
- Hva sier det om Malte? Kan det også si noe om klassemiljøet?

I begynnelsen av kapittel 3 overveier Malte hvordan han skal komme seg hjem fra skolen.

- Hva sier det om skolemiljøet?
- Hvilket inntrykk får dere av Nanna, Evelyn og gjengen?
- Og hva med May-Siri, avdelingslederen for småtrinnet?
- Hva sier det om Malte at han tilbyr å hjelpe gamle Doris?
- Hvilket inntrykk får dere av familien til Malte?
- Hva synes dere om måten de snakker sammen på?
- Hva tenker dere om at Malte ikke vil fortelle om skolen?

På side 25 sier mammaen til Malte: «Du, Malte. Du veit at jeg er her hvis det skjer noe?...»

- Hvorfor tror dere hun sier det?

Lesestopp 3, side 36

Etter å ha lest frem til side 36, kan det være en god ide å la elevene gi uttrykk for leseopplevelsen sin ved hjelp av de faste uttrykkene under.

- a. Da jeg leste, la jeg merke til...
- b. Jeg synes at...
- c. Jeg likte godt da...
- d. Jeg ble irritert over...
- e. Det gjorde inntrykk på meg at...
- f. Hvis jeg var...
- g. Jeg ble skuffet over...
- h. Jeg ble overrasket over...

Du kan modellere bruken av setningsinnlederne i forkant, f.eks. ved at du selv bruker uttrykkene til å beskrive elementer av leseopplevelsen din.

Be deretter elevene velge ut noen av uttrykkene og fortsette setningene, gjerne skriftlig. Be dem også prøve å gi en forklaring ved å bruke ordet *fordi*.

Det kan også være lurt å kombinere bruken av setningsinnlederne med den såkalte IGP-modellen: Individuell – gruppe – plenum.

Elevene kan altså først formulere sin individuelle leseopplevelse på egen hånd, ved hjelp av setningsinnlederne; deretter kan de dele tankene sine i grupper på 3-4 elever, og endelig kan dere snakke om leseopplevelsene i plenum.

Da er ofte elevene bedre forberedt og sannsynligheten er større for at klassesamtalene blir bedre og rikere, med flere innspill fra elevene.

I tillegg *kan* dere snakke om følgende:

- Hvordan vil dere beskrive samtalen mellom Malte og Samira i kapittel 4?
- Hvordan fremstår Malte i denne samtalen?
- Hvilket inntrykk får dere av Samira?
- Hvorfor tror dere Malte snakker om dyr og dyreprogram?
- Hva tror dere menes med: «Jeg burde skjønt at det var en felle» (side 30)
- Hvilket inntrykk får dere av miljøet på skolen når dere leser kapittel 5?
- Hvilket inntrykk får dere av lærerne?
- Hva tror dere har skjedd i garderoben?
- Hva tenker dere om måten Malte reagerer på?
- Hvordan tror dere han trives på skolen?

Lesestopp 4, side 63

- Hvordan vil dere oppsummere det som skjer i kapittel 5-9?
- Var det noe dere la spesielt merke til?
- Noe som gjorde inntrykk på dere?
- Noe som overrasket dere?
- I hvilken grad fant dere ut noe nytt om hovedpersonene, Malte og Samira? Fortell.

På side 38 er Malte opptatt av dyr igjen – både fugler og varaner – og sammenlikner disse dyrene med mennesker.

- Hvordan bidrar disse tankene til inntrykket dere har av Malte?
- Vet dere hva melatonin er for noe?
- Hva tror dere kan være grunnen til at Malte sliter med å sove?

På side 39 står det: «Mette viser ingen nåde. I første time sendes vi rett ut i krigen – bokstavelig talt.»

- Hvordan forstår dere dette?

- Hvilket inntrykk får dere av huset til Samira?
- Hva tror dere Malte synes om stedet der Samira bor? Begrunn svaret.

Bruk beskrivelsene av de to hjemmene til å lage et Venn-diagram.

- Hvilke likheter og forskjeller ser dere?
- Tror dere disse likheter og forskjeller vil påvirke vennskapet mellom Malte og Samira?
- Hvorfor / hvorfor ikke?
- Hva tenker dere om reaksjonen da Malte forteller foreldrene sine om Samira?
- Hva tenker dere om reaksjonen til Samira da hun får høre om Iris?
- Hvordan vil dere beskrive samtalen på biblioteket, mellom Malte og Samira?

På side 61 sier Malte: «- Ikke snakk til meg om mobbeparagrafen!»

- Hvorfor tror dere han sier det?
- Hvordan forstår dere slutten på kapittel 9?
- Hva tror dere skjer videre?

Lesestopp 5, side 95

Etter å ha lest frem til side 95, kan det være en god ide å la elevene gi uttrykk for leseopplevelsen sin ved hjelp av de faste uttrykkene som ble nevnt under «lesestopp 3» (se over).

Det kan være lurt å modellere bruken av setningsinnlederne i forkant, f.eks. ved at du selv bruker uttrykkene til å beskrive elementer av leseopplevelsen din.

Deretter kan du be elevene om å velge ut noen av uttrykkene og fortsette setningene, gjerne skriftlig. Be dem også prøve å gi en forklaring ved å bruke ordet *fordi*.

Det kan også være lurt å kombinere bruken av setningsinnlederne med den såkalte IGP-modellen: Individuell – gruppe – plenum.

Elevene kan altså først formulere sin individuelle leseopplevelse på egen hånd, ved hjelp av setningsinnlederne; deretter kan de dele tankene sine i grupper på 3-4 elever, og endelig kan dere snakke om leseopplevelsene i plenum.

Da er ofte elevene bedre forberedt og sannsynligheten er større for at klassesamtalene blir bedre og rikere, med flere innspill fra elevene.

I tillegg *kan* dere snakke om følgende:

– Hvordan vil dere beskrive relasjonen mellom Malte og Samira? Tenker dere at de er venner?

Begrunn svaret.

– Hva tenker dere om at Samira kaster blyanten sin etter Malte?

– Og at Malte kaster pennen sin etter Samira?

– Hvilket inntrykk får dere av faren til Samira?

– Hvilket inntrykk tror dere Samira får av moren til Malte?

– Hvorfor tror dere Malte virker så skeptisk til at Samira skal komme på middag?

– Forstår dere hvorfor Malte er skeptisk til å dra på festen til Nanna?

– Hvordan vil dere beskrive samtalen mellom Malte og Samira på rommet til Malte?

– Er dere enige i at Malte ikke prøver å være noe han ikke er?

– Ville dere blitt venn med Malte? Hvorfor / hvorfor ikke?

På side 87 sier Samira: «Jeg skjønner mer enn du tror.»

– Hva tror dere hun mener med det?

På side 91 tenker Malte følgende: «Jeg retter sinnet mot meg sjøl for at jeg senka garden.»

– Hva tror dere Malte mener med dette?

– Hva ville dere gjort om dere hadde vært Malte i den situasjonen?

– Hvilket inntrykk får dere av Nick?

– Hvordan forstår dere uttrykket «Mannevonde bikkjer smiler også før de angriper» som står på s.93?

Lesestopp 6, side 127

«Stille lesesirkel» *

a. Gruppearbeid.

Elevene deles inn i grupper på 3-4 elever som har lest til side 127 og som skal samarbeide om å lage en «stille lesesirkel», dvs. en lesesirkel der de ikke får lov til å snakke – bare skrive til hverandre.

Hver elev trenger et ark, noterer navnet sitt øverst i venstre marg og kan også skrive «Hei» øverst på siden, ev. etterfulgt av navn på gruppemedlemmene for å understreke at det er tale om en henvendelse og en reel utveksling av tanker og meninger mellom elevene i gruppen.

Elevene får nå 1-2 minutter til å skrive om leseopplevelsen deres. De kan skrive tanker, følelser, spørsmål eller andre reaksjoner på utdraget de har lest – helt uten å snakke. De bør få beskjed om å skrive med leselig skrift og bruke så mye av den tilmålte tiden som mulig til å skrive.

Når tiden er ute, skriver elevene ferdig den setningen de holder på med og sender deretter teksten sin mot venstre, til den eleven som sitter der. Elevene leser det nye arket de har fått, skriver navnet sitt i venstre marg og får deretter 1-2 minutter til å reagere på naboens tekst: De kan skrive en kommentar til teksten, fortsette tankerekken, skrive om de er enige eller uenige, stille spørsmål eller ev. sette i gang en ny tanke-rekke.

Etter tre gjennomføringer returneres arket til den som begynte med å skrive på det.

Vedkommende leser tekstene og setter strek under en setning på arket – den som eleven synes er mest interessant og som han/hun har mest lyst til å diskutere videre i gruppen.

Deretter får elevene endelig lov til å snakke. Be dem om å begynne med en av de utvalgte setningene og la dem ellers snakke fritt om utdraget i noen minutter.

b. Samtale i hel klasse

Klassesamtale.

Hver gruppe kan nå få si litt om hva de diskuterte i gruppen.

Sørg gjerne for at så mange som mulig kommer til orde i samtalen.

Følg opp samtalepunktene som nevnes ved å formulere åpne og autentiske spørsmål som bygger videre på elevenes svar.

Hvis ønskelig *kan* ett eller flere av følgende mer spesifikke spørsmål også inngå i diskusjonen av utdraget:

- Hvorfor tror dere ikke Malte vil si noe om mobbingen til foreldrene sine?
- Ville dere sagt ifra til foreldrene deres hvis dere hadde vært i en liknende situasjon?
- Ville dere sagt ifra til andre – i stedet eller i tillegg?

På side 101 tenker Malte: «må seriøst øve på å si nei hvis jeg skal ha Samira som venn.»

- Er dere enige?
- Tenker dere at det er andre som han kan øve seg på å si nei til?
- Har dere andre tanker om måten Malte og Samira snakker sammen på?
- Hvordan vil dere beskrive vennskapet mellom dem på dette tidspunktet i boka?

Tittelen på kapittel 16 er: «Let the game begin!»

- Hvordan forstår dere denne tittelen – i lys av handlingen?

Samira klarer til slutt å overtale Malte til å bli med på fest.

- Hvilket inntrykk får dere av festen?
- Hva synes dere om språkbruken?
- Hvordan påvirker språkbruken måten dere oppfatter karakterene på?
- Har dere inntrykk av at språket er realistisk med tanke på at det er ungdommer i 10. klasse, eller synes dere det er overdrevet?
- Er det brukt ord som dere tenker ikke er greie å si til hverandre – selv ikke blant 10.klassinger?
- Har dere noen tanker om hvorfor forfatteren har valgt å bruke disse ordene?
- Hvorfor tror dere Samira henger med Nick?
- Hva synes dere om måten Malte reagerer på?
- Hva synes dere om reaksjonen til Maltes far da Malte kommer hjem fra festen?
- Hvordan vil dere beskrive forholdet mellom Malte og faren hans?
- Hva tror dere faren tenker om relasjonen deres?

Da Malte og Samira snakker om festen i etterkant, tenker Malte: «Jeg burde konfrontert henne, skjelt henne ut, men jeg har det ikke i meg.»

- Er dere enige? Synes dere han burde vært tydeligere? Begrunn svaret.
- Hva synes dere om måten Malte og Samira snakker til hverandre på?

Lesestopp 7, side 156

- Hvorfor tror dere Samira slår Evelyn?
- Synes dere det er en god løsning? Hvorfor / hvorfor ikke?
- Hva tror dere Malte synes?

- Vet dere hva en 9A-sak er for noe?
- Hvorfor tror dere Malte blir overrasket over at skolen har opprettet sak?
- Hvorfor tror dere Samira blir sur på Malte etter at hun slo til Evelyn?
- Hva tror dere Malte mener med at det aldri har vært mobbing på Granås skole?
- Hvorfor tror dere Malte blir oppgitt når Samira forteller at hun har bedt Nick om å holde seg unna?
- Hvorfor har Malte mareritt?
- Hvordan vil dere beskrive mobbingen Malte har vært utsatt for?
- Hvordan reagerer Samira da hun hører om Maltes erfaringer?
- Forstår dere hva Samira mener når hun sammenlikner Malte med et byttedyr?
- Hvorfor tror dere at de voksne har sviktet?
- Hva mener dere de voksne burde gjort?
- Hvorfor tror dere at Malte rekker ut armen da Doris kjører forbi?
- Tror dere Doris forstår hva som skjer?
- Hvorfor tror dere Samira går for å snakke med jentene i klassen til Iris?
- Hva tror dere Iris tenker om dette?
- Hvorfor tror dere Samira vil til huset til Nick?
- Hva tror dere Malte tenker om dette?
- Synes dere det er en god ide?
- Hva tror dere skjer videre?

ETTER LESING:

1. Snakk kort om boka – klassesamtale

Gi elevene muligheten til å ta opp ting de lurte på mens de leste, slik at alle har en umiddelbar forståelse av bokas innhold.

2. Personlig mening – individuelt arbeid

Be elevene ta stilling til teksten.

- Likte du boka?
- Hva er de tre viktigste grunnene til at du liker/misliker boka?

3. Del leseopplevelsen – gruppesamtale

La elevene jobbe i grupper på 4-5 elever. Be dem dele tankene fra punkt 2 over og deretter snakke sammen i gruppen om hva de synes er bra og/eller dårlig med teksten, og hva de eventuelt synes kunne vært bedre.

4. Klassesamtale

Etter at elevene først har jobbet individuelt med å formulere sin egen leseopplevelse og deretter prøvd ut og kanskje reformulert disse tankene i en mindre og trygg setting, kan elevene snakke i hel klasse.

For å få til litterære samtaler som utvikler elevenes leseglede og engasjement for litteratur, er det ofte en fordel å ta utgangspunkt i den personlige leseopplevelsen til elevene. Begynn derfor gjerne med spørsmål som: «Hva handlet dette om?» eller «hva skjedde her?» og la samtalen utvikle seg ved å formulere åpne og autentiske spørsmål som bygger videre på elevenes svar – da opplever elevene at leseopplevelsene deres blir hørt og tatt på alvor.

I tillegg kan et eller flere av følgende mer spesifikke spørsmål inngå i diskusjonen av boka (velg ut de som passer):

- Hva synes dere om det Samira gjør?
- Hvorfor tror dere hun gjør det?
- Hvordan reagerer Malte?
- Tror dere det er ting i Samira tidligere historie som kan forklare hvordan hun handler?
- Hva tror dere Samira mener når hun hvisker: «Deres hus og hoteller brenner»?

Samira advarer familien til Nick i siste liten.

- Hva kunne skjedd om hun ikke hadde gjort det?
- Tror dere at forholdet til en voldelig far kan være forklaringen på at Nick har mobbet andre barn og ungdommer?
- Hva tror dere Samira mener når hun sier: » Ikke bli altfor forståelsesfull»? (s. 159)
- Hvordan tror dere Malte har det dagen derpå?
- Tror dere Malte opplever at han kan stole på Samira? Hvorfor / hvorfor ikke?
- Tenker dere at han kan stole på henne? Hvorfor / hvorfor ikke?
- Vet dere hva det betyr å bli tvangsflytta?
- Tror dere på ryktene om at Samira ble tvangsflytta fra den forrige skolen sin?

Hvorfor / hvorfor ikke?

– Hvordan vil dere beskrive Maltes reaksjon da han hører ryktene om Samira?

Etter at Abeni og Evelyn har fortalt ryktene om Samira, beskrives de slik: «De smiler som to sultne hyener.»

– Hvorfor tror dere de er beskrevet slik?

Mot slutten av presentasjonen sin sammenligner Malte det å gå på Granås skole som å være i krigen.

– Hva synes dere om denne sammenligningen?

– Hvilke likheter ser dere? Og hvilke ulikheter?

– Hva synes dere om Mettes reaksjon?

Omsorg, ansvar og respekt er verdiene til Granås skole.

– Hva synes dere om disse verdiene?

– Hvordan synes dere verdiene passer med inntrykket dere har av skolen?

– Har dere et slikt sett med verdier på skolen deres, et slagord eller liknende?

– Hvordan synes dere det kommer til uttrykk i hverdagen på skolen deres?

Det skjer endringer hjemme i familien til Malte.

– Hvordan vil dere beskrive disse endringene?

– På hvilken måte synes dere at faren til Malte endrer seg?

– Hva synes dere om møtet på skolen?

– Hva tenker dere om at May-Siri er med på møtet?

– Overrasker det dere at faren til Malte vet om at han har vært utsatt for mobbing? Hvorfor / hvorfor ikke?

– Hvorfor tror dere at Malte er stolt av faren sin?

– Hvordan vil dere oppsummere møtet mellom Nick og Malte utenfor gamlehjemmet?

– Hva kan være grunnene til at Malte føler seg sterkere enn før?

– Tror dere opptaket får Nick til å endre oppførsel? Eller tror dere han kommer til å mobbe enda mer i fremtiden?

– Hva synes dere om at videoopptaket har blitt slettet?

– Har dere noen tanker om hvem som kan ha gjort det?

Til slutt får vi vite mer om Samiras bakgrunn – om forholdet til faren, hva som har skjedd med moren og hvordan hun måtte flytte skole.

- Hvordan påvirker det inntrykket dere har av Samira?
- Hva synes dere om slutten på boka?
- Hvilken av karakterene i boka liker dere best? Begrunn svaret.
- Hva synes dere om bokas tittel?

Se for dere at dere skulle valgt en alternativ tittel.

- Hva ville dere valgt?
- Hva synes dere om måten boka slutter på?
- Hvordan synes dere Malte utviklet seg gjennom boka?
- Hva var de største utfordringene han møtte?
- Hvordan synes dere han håndterte dem?
- Hvordan synes dere Samira utviklet seg gjennom boka?
- Hva syntes dere om språkbruken i boka?
- Hva gjorde dette med hvordan dere oppfattet karakterene?
- Var det brukt ord i boka som dere tenker ikke er greie å si til hverandre? Hvis ja: Hvorfor tror dere disse ordene ble brukt?
- Synes dere det burde være andre regler for hvilke ord som er innafor å bruke i klasserommet kontra på fritiden?
- Hvilken effekt tror dere det har på klassemiljøet når det er lav terskel for å slenge kommentarer til hverandre?
- Hvilke konsekvenser hadde mobbing og utestengelse for karakterene i boken?
- Hvilke følelser opplevde du mens du leste boken, og hvorfor?
- Hvordan kunne situasjonene i boken ha vært håndtert annerledes?
- Hva ville du ha gjort hvis du var en av karakterene i boken?

Man kan argumentere for at boka har flere budskap.

- Hvilke finner dere?
- Hva tror dere forfatteren ønsket å formidle med denne historien?
- Hvilket tema/ hvilke temaer synes dere var mest interessante eller viktige?

– I hvilken grad mener dere at det går an å lære noe av boka?

I forlengelse av temaet mobbing går det også an å jobbe videre med spørsmåla nedenfor:

a) Hvilke rettigheter har elever dersom de ikke har det bra på skolen? Søk på internett og/eller snakk med læreren/rektor/den sosialpedagogiske rådgiveren på skolen.

b) Opplæringsloven skriver at alle elever har rett til å ha det bra på skolen:

«§ 9 A-3.Nulltoleranse og førebyggjande arbeid

Skolen skal ha nulltoleranse mot krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering.

Skolen skal førebyggje brot på retten til eit trygt og godt skolemiljø ved å arbeide kontinuerleg for å fremje helsa, trivselen og læringa til elevane.»

– Hva innebærer nulltoleranse?

– Hva mener dere skal til for at skolemiljøet er trygt og godt?

– Hva er viktige faktorer for trivsel?

– Hvilken rolle spiller læreren? Og politikerne?

Det er også slik at det er elevenes egne opplevelser av hvordan de har det på skolen, som er avgjørende.

– Hvorfor er det slik, tror dere? [Kilde her](#)

Flere oppgaver og forslag til aktiviteter:

1. Skriveoppgave: dagbokinnføring

Velg mellom en av oppgavene under:

a) Forestill deg at du er Samira, velg ut en situasjon fra boka og skriv en innføring i dagboka hennes.

b) Forestill deg at du er Iris, velg ut en situasjon fra boka og skriv en innføring i dagboka hennes.

2. Rollespill:

Lag et rollespill der elevene spiller ut en situasjon der Malte, Samira, Nick og Evelyn må samarbeide om en oppgave i klassen. Hvordan kan de overkomme sine forskjeller?

3. Tegneoppgaver:

- a) Tegn en scene som viser hvordan Malte føler seg etter møtet på rektors kontor (kapittel 29).
- b) Tegn en scene som viser hvordan Samira og Evelyn kan finne en måte å bli venner på til tross for den vanskelige situasjonen.

4. Spør boka – og forfatteren.

Gruppeoppgave

Sett elevene i grupper på 3-4 og be dem lage en felles liste med spørsmål til boka. For at det skal være en så fri og åpen oppgave som mulig, forsøk å ikke avgrense med antall spørsmål. Si heller at elevene skal komme med så mange spørsmål som mulig innenfor en viss tidsramme (15, 20, 30 minutter, etc.). Oppmuntre elevene til å stille spørsmål om ting de faktisk lurer på og som de tenker det går an å svare langt på (prøve å unngå for mange ja/nei-spørsmål).

Alternativt kan noen av elevene også lage faktaspørsmål fra bokens innhold som de tror de andre i klassen kan klare å svare på.

Når de har jobbet ut tiden kan gruppa dele spørsmålene sine med resten av klassen. Eventuelt kan du samle inn alle spørsmålene og lage en liste, redigere den og dele den ut tilbake til elevene. En ekstra oppgave du da kan gi dem som en del av etterarbeidet er å svare på spørsmålene med hele setninger. Kanskje som hjemmearbeid?

Bruk spørsmålene og erfaringene med å både lage spørsmål, svare på disse og å reflektere over hvilke spørsmål som egner seg, som forberedelse til møtet med forfatteren av Byttedyr: Camilla Otterlei.

5. Lag en spilleliste til Malte.

Gå sammen i par eller grupper på 3-4.

Lag så en spilleliste med låter som dere tror kan bidra til at Malte vil trives bedre.

6. Lag en boktrailer

La elevene lage en boktrailer der de presenterer *Byttedyr* ved hjelp av bilder, lyd/musikk og tekst. Videoen kan vare opp til tre minutter, men de beste boktrailerne er ofte korte og poengterte med en varighet på under minuttet. Denne veiledningen forklarer på en enkel og oversiktlig måte hvordan man kan gå fram for å lage en boktrailer og tar samtidig opp viktige spørsmål om opphavsrett m.m. Veiledningen er laget i samarbeid mellom Ubok, Leser søker bok og Foreningen !les.

Det kan også være en god ide å se på en av disse boktrailerne som inspirasjon før dere setter i gang:

https://www.youtube.com/watch?v=O-F8M6a5TOI&ab_channel=idatherese

https://www.youtube.com/watch?v=KNjdowl90qc&ab_channel=GyldendalNorskForlag

https://www.youtube.com/watch?v=WhOCrTXCFnA&ab_channel=TorArveR%C3%B8ssland

7. Anmeld Byttedyr til Uprisen

Skriv en anmeldelse av *Byttedyr* og publiser anmeldelsen på denboka.no.

Da er du med på å bestemme om boka skal nomineres til Uprisen – årets ungdomsbok.

<https://denboka.no/boker/byttedyr>

8. Lag en informasjonsfilm

Lag en informasjonsfilm om antimobbing og mot diskriminering som viser hvordan en kan være en god alliert i kampen mot mobbing og trakassering.

Jobb i grupper og bruk det dere har lært fra denne boka. Del oppgaven mellom dere slik at noen grupper lager for småtrinnene og andre for mellomtrinnene. Pass på at dere tilpasser innholdet for målgruppen.

LÆREPLANMÅL

Alle læreplanmålene er ikke dekket av oppgavene og aktivitetene som er laget til boka, men dere kan utvide og velge å trekke inn andre kompetansemål også.

Norsk:

- lese lyrikk, noveller, fagtekstar og annan skjønnlitteratur og sakprosa på bokmål og nynorsk, svensk og dansk og samtale om formål, form og innhald
- lytte til og vidareutvikle innspel frå andre og grunngi eigne standpunkt i samtalar
- reflektere etisk over korleis eleven framstiller seg sjølv og andre i digitale medium
- utforske og beskrive samspelet mellom skrift, bilete og andre uttrykksformer og lage eigne samansette tekstar

KRLE:

- bruke filosofiske tenkemåtar i samtale og undring
- utforske og beskrive eigne og andre sine perspektiv i etiske dilemma knytt til kvardags- og samfunnsutfordringar

Samfunnsfag:

- reflektere over kvifor konflikthar oppstår, og drøfte korleis den enkelte og samfunn kan handtere konflikthar
- utforske ulike sider ved mangfald i Noreg og reflektere over menneska sine behov for å vere seg sjølve og for å høyre til i fellesskap
- drøfte kva likeverd og likestilling har å seie for eit demokrati, og utvikle forslag til korleis ein kan motarbeide fordommar, rasisme og diskriminering
- reflektere over korleis ein sjølv og andre deltek i digital samhandling, og drøfte kva det vil seie å bruke dømmekraft sett i lys av reglar, normer og grenser

Kunst og handverk:

- utforske og reflektere over korleis kjensler og meiningar blir viste i kunst og bruke symbolikk og farge til å uttrykkje kjensler og meiningar i eigne arbeid

* Idéen til denne fremgangsmåten er hentet fra:

Daniels, Harvey A. og Elaine Daniels (2013). The Best-Kept Teaching Secret, Corwin

